

Proposta de concreció de sabers BLOC 4: Reflexió sobre la llengua

1	2	3	4
• Presentació de les diferències contextuais i formals rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita, atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics. • Aproximació a la llengua com a codi o sistema i a les seves unitats bàsiques tenint en compte els diferents nivells: el so i el sistema d'escriptura, les paraules (forma i significat), la seva organització en el discurs (ordre de les paraules, components de les oracions o connexió entre els significats). • Caracterització i diferenciació dels plans de la llengua: foneticofonològic, morfosintàctic, lexicosemàntic i pragmàtic. Identificació de les seves unitats. • La paraula com a unitat màxima. • Identificació, distinció i caracterització de les categories gramaticals. • Les paraules variables:	• Observació i identificació de les diferències contextuais i formals rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita, atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics. • Identificació, distinció i caracterització de les categories gramaticals. Les paraules variables: ○ El nom. Expressió i formació del gènere i el nombre. ○ L'adjectiu. Els graus de l'adjectiu. ○ Determinants: classes. Caracterització dels diferents tipus de determinants en relació amb el SN subjecte. ○ Pronoms: classes de pronoms i substitució pronominal. ○ El verb: arrels i desinències verbals.	• Identificació i observació de les diferències contextuais i formals rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita, atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics. • Reconeixement de la llengua com a sistema i de les seves unitats bàsiques, tenint en compte els diferents nivells: el so i el sistema d'escriptura, les paraules (forma i significat), la seva organització en el discurs (ordre de les paraules, components de les oracions o connexió entre els significats). • Caracterització, explicació, identificació i reconeixement d'oracions i dels seus constituents: sintagma nominal, verbal, adjectival, preposicional i adverbial. • Oracions actives i passives. Transformació d'oracions actives en passives.	• Identificació i observació de les diferències contextuais i formals rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita, atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics. • Distinció entre la forma (categoria gramatical) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques de l'oració simple: complement de règim verbal i d'altres complements argumentals); la doble predicació (complement predicatiu); l'atribut en els verbs semicopulatius. • Relacions gramaticals. L'enunciat. • Anàlisi de la formació, usos i valors de les formes verbals no personals. L'aspecte verbal. Les perífrasis verbals. Valors estilístics de les formes verbals. • Els elements perifèrics: vocatius i modificadors oracionals. • L'ordre de les paraules.

○ El nom. Funcions del nom. Classes de substantius. ○ L'adjectiu. Significat i posició de l'adjectiu. Funcions de l'adjectiu. Classes d'adjectius. Gramàtica comparada. ○ Determinants: identificació i diferència amb els pronoms. ○ El verb. La conjugació verbal. Verbs auxiliars i la seva conjugació. Gramàtica comparada. ● Identificació, distinció i caracterització de les categories gramaticals. Les paraules invariables: ○ L'adverbi. Identificació i caracterització dels tipus d'adverbis. ○ La preposició. ○ La conjunció. Classes de conjuncions. ○ La interjecció. Ús de les interjeccions. ● Distinció entre la forma (categoria gramatical) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques). ● El concepte de classe transversal.	Verbs regulars i irregulars. ● Identificació, distinció i caracterització de les categories gramaticals. Les paraules invariables: ○ L'adverbi: classes d'adverbis. Les locucions adverbials. ○ La conjunció: conjuncions coordinants i subordinants. ○ Altres locucions ● Caracterització, identificació i reconeixement de l'oració simple. ● Caracterització, identificació i reconeixement d'oracions i dels seus constituents. El grup nominal i el grup verbal. La concordança entre el nucli nominal i el verbal. Subjecte i predicat. ● Constituents de l'oració simple: el subjecte i la seva identificació. El predicat: diferenciació i identificació dels diferents tipus de predicats. ● Oracions unimembres. ● Distinció, segons la naturalesa del predicat, de l'estructura de l'oració copulativa i predicativa.	● Relació entre els esquemes semàntic i sintàctic de l'oració simple. Observació i transformació d'enunciats d'acord amb aquests esquemes i ús de la terminologia sintàctica necessària. ● Relació entre els esquemes semàntic (agent, pacient i experimentant) i sintàctic de l'oració simple. Observació i transformació d'enunciats d'acord amb aquests esquemes i ús de la terminologia sintàctica necessària. ● Distinció entre la forma (categoria gramatical) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques). Relacions gramaticals. ● Distinció i reconeixement del complement directe, indirecte, circumstancial, de règim i del complement predicatiu ● Distinció entre la forma (categoria gramatical) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques de l'oració simple) i consolidació dels procediments lèxics (afixos) i sintàctics per al canvi de categoria.	● Procediments morfològics d'adquisició i formació de paraules: Prefixos i sufixos cultes d'origen grecollatí. ● Aprofundiment i reflexió sobre els canvis en el significat de les paraules, les relacions semàntiques entre aquestes i els seus valors denotatius i connotatius. ● Connotació i denotació en funció del context i del propòsit comunicatiu. Connotacions individuals i col·lectives. Significant i significat. Semes, camp semàntic i camp associatiu. ● Estratègies d'ús progressivament autònom de diccionaris i manuals de gramàtica per obtenir informació gramatical bàsica.
---	---	--	---

• La paraula com a unitat mínima. • Procediments d'adquisició i formació de paraules. Presentació dels elements constitutius de la paraula: arrels i morfemes flexius i derivatius. Paraules variables i invariables. • Reflexió sobre les relacions semàntiques entre paraules: sinonímia i antonímia, monosèmia i polisèmia.	• Identificació de l'oració copulativa. L'atribut. • Identificació de l'oració predicativa. • Concepte d'argument, adjunt i predicat. • La noció de sintagma: estructura, nucli i jerarquia. Propietats del sintagma com la recursivitat. • L'ordre de les paraules. La concordança. • Coneixement, ús i explicació dels procediments morfològics d'adquisició i formació de paraules i dels processos lèxics per al canvi de categoria gramatical. ◦ La derivació i la composició. ◦ La família lèxica. ◦ Les sigles i els acrònims. Els préstecs lingüístics. • Explicació i reflexió sobre els canvis en el significat, les relacions semàntiques entre paraules i els seus valors denotatius i connotatius: ◦ Connotació i denotació en funció del context i del propòsit comunicatiu.	• Oracions impersonals, actives i passives. • Identificació i anàlisi de diferents tipus d'oracions predicatives: transitives, intransitives, passives, reflexives, recíproques i impersonals. • Aprofundiment i reflexió sobre els canvis en el significat, les relacions semàntiques entre paraules i els seus valors denotatius i connotatius: connotació i denotació en funció del context i del propòsit comunicatiu. ◦ El canvi semàntic: metàfora, metonímia, paraules tabú i eufemismes. ◦ Anàlisi de les causes que originen els canvis semàntics i l'ús dels eufemismes. ◦ Les frases fetes i el llenguatge figurat. • Estratègies d'ús progressivament autònom de diccionaris i manuals de gramàtica per obtenir informació gramatical bàsica.	
--	--	---	--

	○ Les relacions de significat: hiperònims, hipònims. ● Estratègies d'ús progressivament autònom de diccionaris i manuals de gramàtica per obtenir informació gramatical bàsica.		
--	--	--	--

Aquest quadre i les orientacions de cada bloc de sabers són només un exemple de la possible concreció del currículum d'Aranès i Literatura a l'Aran, de Llengua Castellana i Literatura i Llengua Catalana i Literatura a l'ESO a partir del Decret 175/2022. En aquest sentit, els docents de llengua podran establir un itinerari diferent en funció de les característiques del seu centre i de les necessitats de l'alumnat. Cal complementar aquesta proposta de concreció dels sabers amb la lectura de les orientacions del bloc corresponent per tal d'ampliar exemples, entendre com desenvolupar-los i valorar del tot la proposta.